

MIKÄ ON HYVÄÄ NOKIALLE, ON HYVÄÄ MYÖS SUOMELLE

Aikuiskasvattajien sanastoissa talouden ja työn teemat ovat jo monet vuodet tarkoittaneet joko työelämäyhteyksien vahvistamista ja informaalin (työssä) oppimisen korostamista tai syvenevää ekonomisoitumista. Olipa suhtautuminen myönteistä tai kielteistä, se harvoin perustuu aikuiskasvatustieteelliseen talouden tai työn tutkimukseen. Suomalaisen aikuiskasvatustieteen kehkeytyessä sillä oli läheiset yhteydet paitsi historiaan ja kansanperinteen tutkimukseen, myös taloustieteisiin (kuten Snellman, Yrjö-Koskinen, Rein, Meurman, Gebhardt, Harmajat). Koulutuksen talous elpyi teknokraattisen yhteiskuntasuunnittelun imussa 1980-luvun vaihteessa. Arviointi- ja laatujärjestelmien ravitsemana se on säilynyt organisaatioiden ja yksilöiden sisäistyneissä hallinnan teknologioissa. Oppimisen, asiantuntijuuden ja kehittämisen sanastojen taloudellisilta merkityksiltä aikuiskasvattajat kuitenkin mieluusti sulkevat silmänsä.

Viime aikoina on ilmestynyt lukuisia koulutuksen tulevaisuutta linjaavia raportteja. Elinkeinoelämän Keskusliiton *Tulevaisuusluotain* ennakoi, millaisella inhimillisiä voimavaroja tukevalla politiikalla päästään tulevaisuuden menestysklustereissa tarvittavaan osaamiseen. Tavoitteena on EU:n koulutuspolitiikan mukaisesti kehittää avaintietoihin keskittyvä ”Education Intelligence”-indikaattorijärjestelmä, jonka mukaan voidaan kehittää elinkeinoelämän tarpeisiin vastaavaa koulutusjärjestelmää. Sitran viimeisin raportti visioi Suomea eurooppalaisena sosiaalisten innovaatioiden ”edelläkävijämaana”. Valtiovarainministeriön globalisaatoraportti toteaa, että maailmantalouden globalisoituminen perustuu yritysten suoriin sijoituksiin ja yritykset toimivat useissa maissa, yrityksen kilpailuedut voivat olla hyvinkin erilaiset kuin yksittäisen maan. ”Yritys voi olla kilpailukykyinen, vaikka sen kotimaa ei sitä olisikaan.” Menestyminen perustuu asiakkaiden tarpeita ja mieltymyksiä vastaavien brändien tuottamiseen ja tuotteiden ja tuotantoteknologian nopeaan ja jatkuvaan uusiutumiseen. ”Innovaatiojärjestelmien kehittämisestä näyttäisikin muodostuneen kehittyneiden maiden yksi keskeinen kilpailukeino.” EU:n viimeisissä koulutuspoliittisissa ohjelmissa korostetaan ns. informaalin ja non-formaalin oppimisen koordinoitua validointia Euroopassa: kaikki ja vain työelämärelevantti osaaminen tulisi tehdä näkyväksi ja arvioida (”value”).

Anja Heikkinen

Puhe on tuttua, mutta mikä yhteys sillä on aikuiskasvatukseen ja sen tutkimukseen ja varsinkaan odotukseen lisääntyvästä taloutta ja työtä koskevasta tutkimuksesta? Entä jos yleistynyt ja entistä kyseenalaistamaton keskittyminen ”arkioppimiseen”, jaettuun ja verkostoituvaan asiantuntijuuteen,

oppimiseen tiedon ja innovaatioiden tuottamisena, tietointensiiviseen osaaamiseen ja sen sellaiseen ei perustukaan vain kasvatustieteilijöiden psykologisen ja sosiologisen konstruktivismiin ja jälkimodernin kulttuuriteorian luovaan soveltamiseen? Voisiko sanastojen leviämisen taustalla olla ”akateemisen sosialisaaion” prosesseja, joissa tietyt taloustieteelliset käsitteet ja mallit omaksutaan ja sisäistetään?

Koko Euroopassa ja laajemmin länsimaisessa maailmassa on meneillään tutkimuksen ja yliopistollisen koulutuksen globalisoituminen. Lehti palaa aiheeseen ensi vuoden teemanumerossa, mutta aikuiskasvattajien olisi hyvä seurata sen etenemistä suomalaisissa kasvatustieteiden tiedekunnissa ja laitoksissa. Yliopistojen halusta olla edelläkävijöitä ja brändin tuottajia näyttää seuraavan kasvatustieteellisten opintojen yhdenmukaistaminen ja muutama huippuohjelmaan profiloituminen: parhaiden käytäntöjen tuottaminen tuleville eurooppalaisten tutkintojen markkinoille. Vastaako tämä kehittämisspyrkimyksiä ja -tarpeita kasvatuksen kentillä ja käytännöissä ja tukeeko se niitä ymmärtävien tieteellisten asiantuntijoiden koulutusta? Vaikka peruskoululaisten oppimista on jaksettu juhlia PISA-selvityksen jälkeen, vähemmälle on jäänyt samaan aikaan julkistettu OECD:n aikuisten oppimiskartoitus, jossa suomalaiset muiden pohjoismaalaisten rinnalla olivat maailman osaavimpia. Tulokset liittynevät toisiinsa: suomalaisen aikuiskasvatuksen ja aikuiskasvatustieteen kansainvälisesti vahva ja itsenäinen asema on saavutus, jonka mitätöinnin luulisi huolestuttavan kaikkia sen tuntevia ja tunnustavia. Talous ja työ eivät liene kasvatuksen vihollisia, mutta niitä koskevia tulkintoja ja tavoitteita voivat ohjata varsin monenlaiset ja keskenään ristiriitaiset arvot. Uskallammeko pohtia aikuiskasvatuksen, talouden ja työn tulkintoja ja jäljittää niiden yhteyksiä tieteen, hallinnan ja käytänteiden muutoksiin? Tästä seuraisi väistämättä niin talouden, työn kuin aikuiskasvatuksen poliittisen luonteen tekeminen näkyväksi. Ja siitähän suomalaisen aikuiskasvatuksen ja aikuiskasvatustieteen kehkeytymisessä aikanaan oli kysymys.

Anja Heikkinen